

ΕΡ: Η Ν.Δ. επικαλείται συνεχώς το "οικονομικό πρόγραμμα" της. Ποιό είναι το οικονομικό αυτό πρόγραμμα;

ΑΠ: Πρόκειται για ένα κείμενο, που είχε δημοσιευθεί τόν Ιούνιο του 1987. Η Ν.Δ. δηλαδή δεν έκανε κόν τον κόπο να προσαρμόσει τις θέσεις της στις εξελίξεις των δύο τελευταίων ετών και να παρουσιάσει ένα ειδικό πρόγραμμα για τις εκλογές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν πρόκειται για πρόγραμμα αλλά για εξαγγελία προθέσεων και στόχων συνδυασμένα με ορισμένα εξειδικευμένα μέτρα πολιτικής τα οποία δεν έχουν καμιά εσωτερική συνοχή ούτε υπακούουν σε ένα υπόδειγμα μεσο-μακροπρόθεσμης ανάπτυξης.

ΕΡ: Που δίνει ιδιαίτερη σημασία η Ν.Δ.;

ΑΠ: Το κείμενο της Ν.Δ. αποθεώνει τον ρόλο και την σημασία της "ελεύθερης αγοράς" και της "ιδιωτικής πρωτοβουλίας". Στο κείμενο της Ν.Δ. η "αγορά", το "κέρδος" και η "ιδιωτική πρωτοβουλία" υποκαθιστούν τον άνθρωπο και την κοινωνία ως αντικείμενα της οικονομικής πολιτικής (όπως και κάθε πολιτικής) και από μέσα άσκησης της πολιτικής αυτής μετατρέπονται σε τελικούς της στόχους. Με αυτό το πρίσμα, είναι χαρακτηριστική, για μία ακόμη φορά τόσο η αδυναμία της συντηρητικής παράταξης της χώρας μας να ασχοληθεί με αυτόν τον ίδιο άνθρωπο και αυτήν την ίδια την κοινωνία μας όσο και η σαφής προτίμησή της να επικεντρώνει τον πολιτικό της λόγο σε ιδεολογικά φορτισμένες έννοιες όπως η "αγορά" και το "κέρδος". Έννοιες που ως αναλυτικά εργαλεία είναι χρήσιμα αλλά ως μέσα πολιτικής πρακτικής απαιτούν επιστημονική και ορθολογική χρήση και όχι την αναγόρευσή τους στον υπ' αριθμό ένα (και μοναδικό) στόχο της οικονομικής πολιτικής.

ΕΡ: Αυτό σημαίνει ότι λείπει η κοινωνική ευαισθησία από το πρόγραμμα;

ΑΠ: Έχετε δίκιο. Σε όλο το κείμενο παρατηρείται η παντελής έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς σε στόχους κοινωνικούς, σε στόχους που αγγίζουν την ζωή και την προοπτική του ίδιου του ανθρώπου σε θέματα που έχουν σχέση με την κατανομή της οικονομικής και

κοινωνικής εξουσίας, στην ανάγκη περιορισμού των εισοδηματικών ανισοτήτων και των κοινωνικών ανισοτήτων.

Επίσης δεν υπάρχει οποιαδήποτε αναφορά σε διαδικασίες σχεδιασμού, όπως το πενταετές, ή συνειδητής παρέμβασης του Κράτους για την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας, οποιαδήποτε αναφορά στην ανάγκη να υπάρχουν και επενδύσεις από πλευράς του Κράτους, ή την ανάγκη να προωθήσει το Κράτος την έρευνα. Δεν υπάρχει δηλαδή, οποιαδήποτε αναφορά σχεδιασμού ο οποίος να επιδιώκει την συνεργασία του δημοσίου, του κοινωνικού και του ιδιωτικού τομέα για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του τόπου.

ΕΡ: Έχει λεχθεί από το ΠΑΣΟΚ ότι το πρόγραμμα αυτό μπορεί να οδηγήσει σε θεαματική αύξηση της ανεργίας.

ΑΠ: Όχι τόσο το πρόγραμμα, γιατί δεν περιέχει συγκεκριμένα μέτρα, όσο η κοινωνική αντίληψη που θα χαρακτηρίζει την οικονομική πολιτική της Ν.Δ. Ο κ. Μητσοτάκης όταν ρωτήθηκε κάποτε σε μία συνέντευξη για τις συνέπειες της οικονομικής πολιτικής του απάντησε "Ανεργία φίλτατε". Αυτό έχουν δηλώσει χωρίς δισταγμό και άλλα στελέχη της Ν.Δ. Η ανεργία δεν αποτελεί πρόβλημα για τη Ν.Δ. γιατί άνεργοι δεν θα μένουν οι επιχειρηματίες που τη στηρίζουν αλλά ο λαός.

ΕΡ: Είπατε, ότι το κείμενο της Ν.Δ. δεν περιέχει συγκεκριμένο μέτρο. Αποφεύγει δηλαδή να πάρει θέση;

ΑΠ: Το κείμενο της Ν.Δ. χαρακτηρίζεται από γενικότητες και ασάφεια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των γενικοτήτων και των ευχολογίων του κειμένου είναι ο τρόπος αντιμετώπισης, από την Ν.Δ., του προβλήματος του πληθωρισμού. Η καταπολέμηση του πληθωρισμού, αναφέρεται ως κύριος στόχος. Πουθενά, στο κείμενο, όμως δεν αναφέρεται ο τρόπος προσέγγισης. Δεν αρκεί, βέβαια, να πει κανείς ότι η πολιτική για την καταπολέμηση του πληθωρισμού θα επιδιώξει την προσέγγιση των μέσων όρων των χωρών της Κοινότητας. Πρέπει να εξηγήσει πως θα φθάσει στο αποτέλεσμα αυτό. Η Ν.Δ. ισχυρίζεται

ότι θα περιορίσει το πληθωρισμό με "καταπολέμηση των ελλειμμάτων". Αλλά ο περιορισμός του πληθωρισμού δεν είναι μόνο θέμα περιορισμού των ελλειμμάτων, είναι και θέμα εισοδηματικής πολιτικής, νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής, συναλλαγματικής πολιτικής. Το κείμενο, όμως, δεν αναφέρει τις αρχές και τις κατευθύνσεις που θα προσδιορίζουν τις πολιτικές αυτές.

Άλλο παράδειγμα ασαφειών και γενικοτήτων είναι τα όσα αναφέρονται σχετικά με τις επενδύσεις. Λέει η Ν.Δ. ότι θα αρθούν τα κάθε μορφής θεσμικά και διοικητικά αντικίνητρα. Ποιά είναι όμως αυτά τα αντικίνητρα; Δεν αναφέρεται τίποτα συγκεκριμένο. Ισχυρίζεται ότι θα εξασφαλιστεί ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό πλέγμα κινήτρων τουλάχιστον ισοδύναμο με τα αντίστοιχα των ανταγωνιστριών μας χωρών. Ταυτόχρονα όμως ισχυρίζεται ότι δεν χρειάζεται αλλαγή του υπάρχοντος νομικού πλαισίου (του Ν. 1262/82). Ποιά θα είναι τα επιπρόσθετα κίνητρα τα οποία πρόκειται να δώσει, τα οποία θα είναι και "ισοδύναμα" με εκείνα των αντίστοιχων ανταγωνιστριών χωρών; Αναφέρει το κείμενο της Ν.Δ. ότι θα ενισχύσει τους μηχανισμούς για την αξιολόγηση και την προώθηση των επενδυτικών σχεδίων, με την δημιουργία ενός πρόσθετου φορέα. Ο πρόσθετος, όμως, αυτός φορέας, κατά την γνώμη μας, θα οδηγήσει σε καθυστέρηση της αξιολόγησης και της προώθησης των επενδυτικών σχεδίων. Ισχυρίζεται, η Ν.Δ., ότι θα προχωρήσει στη σημαντική απλοποίηση των διαδικασιών υποβολής, εγκρίσεως και προωθήσεως των επενδυτικών σχεδίων. Όμως δεν αναφέρει πουθενά πως θα πραγματοποιήσει την διαδικασία αυτή απλοποίησης.

ΕΡ: Η Ν.Δ. έχει μιλήσει επανειλημμένα, τελευταία, για τα μεγάλα ελλείμματα του προϋπολογισμού. Γι'αυτά τουλάχιστον τι προτείνει;

ΑΠ: Ισχυρίζεται η Ν.Δ. ότι θα επιτύχει να περικόψει τις δημόσιες δαπάνες κατά 400 δις δρχ, και μάλιστα χωρίς να υποβιβάσει τον όγκο και την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών. Δεν μας λέει, όμως, ποιές συγκεκριμένες δαπάνες θα περικόψει και σε τι ποσοστό.

Ισχυρίζεται ότι θα περικόψει από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων δαπάνες με χαμηλή ή και μηδενική αποδοτικότητα. Σε ποιούς όμως τομείς θα γίνει η περικοπή και σε ποιά συγκεκριμένα έργα; Θα περικόψει νομαρχιακά προγράμματα έργων, έργα περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής; Διερωτώμαστε : θα περικόψει διάφορες επιδοτήσεις του προϋπολογισμού; μήπως πρόκειται να περικόψει τις επιδοτήσεις στην γεωργία; μήπως τις επιδοτήσεις στις εξαγωγές; ή μήπως τις επιδοτήσεις των λιπασμάτων; Ο περιορισμός εξ'άλλου, του αριθμού των Υπουργείων που προτείνει χωρίς να γίνει ταυτόχρονα μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων, δεν θα έχει φυσικά οποιαδήποτε αποτέλεσμα στην μείωση των δαπανών. Ο περιορισμός της εξάρτησης από τον κρατικό προϋπολογισμό των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών με βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας που προτείνει, μπορεί να γίνει, εκτός από τα εφαρμοζόμενα ήδη με επιτυχία από την Κυβέρνηση προγράμματα εξυγίανσης, είτε με μείωση του προσωπικού είτε με αύξηση των τιμολογίων ή με μείωση των επενδύσεων. Τι απ'όλα αυτά θα έκανε η Ν.Δ; και σε αυτό το σημείο σιωπά.

Από τους Προϋπολογισμούς μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι οι μισθοί και οι συντάξεις αποτελούν το 35% περίπου των δαπανών. Οι δαπάνες, εξ άλλου για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους αποτελούν το 23% περίπου και οι άλλες ανελαστικές δαπάνες αποτελούν περίπου το 33%. Δηλαδή κάτι λιγότερο από το 10% των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού μπορεί να χαρακτηριστεί ως ελαστικές δαπάνες, οι οποίες άλλωστε δεν μπορεί να μηδενισθούν. Τέλος, οι Δημόσιες Επενδύσεις έχουν συγκρατηθεί στο κατώτατο δυνατό επίπεδο. Παραμένει, λοιπόν, το ερώτημα : η Ν.Δ. ποιές δαπάνες θα περιορίσει για να εξοικονομήσει αυτά τα 400 δισ. δρχ;

Θα πρέπει, όμως, αντίθετα, να σημειωθεί ότι το κείμενο της Ν.Δ. προβλέπει πολύ συγκεκριμένες αυξήσεις των δαπανών. Μιλά σαφώς για αύξηση των ενισχύσεων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και για αύξηση των επιδοτήσεων. Άρα το ερώτημα δεν είναι απλώς από που θα εξοικονομήσουμε τα 400 δισ. δρχ., αλλά και που θα βρεί τα επί πλέον κονδύλια για τις ενισχύσεις αυτές, όταν μάλιστα αναγγείλει μείωση της φορολογίας.

ΕΡ: Η Ν.Δ. έχει όμως ισχυριστεί ότι η πολιτική της θα οδηγήσει στη θεαματική αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Θα γνωρίσουμε ισχυρίζετε ρυθμούς ανάπτυξης που δεν γνωρίσαμε ποτέ επί ΠΑΣΟΚ. Πως σχολιάζετε τη θέση αυτή;

ΑΠ: Μετά από μία, υπό μορφή καταλόγου, παράθεση των ασύνδετων και αποσπασματικών του στόχων και μέτρων, στο τέλος του κειμένου της Ν.Δ. εμφανίζεται, πραγματικά αιφνιδιαστικά, ο μακροοικονομικός στόχος της αύξησης του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος "στην πρώτη τετραετία της Ν.Δ.....κατά 20%". Συγκεκριμένη οικονομική πολιτική που να θεμελιώνει αυτό το στόχο έχοντας υπόψη τη μέχρι τότε εξέλιξη της οικονομίας, τις εξωγενείς συνθήκες και άλλους συναφείς παράγοντες δε ένα ιεραρχημένο και συνεπές σύνολο, φυσικά δεν υπάρχει. Παραμένει έτσι το ερώτημα γιατί 20% και όχι λιγότερο ή περισσότερο. Όπως, επίσης, μένει αναπάντητο το ερώτημα, πως μπορεί να στηριχθεί ετήσιος ρυθμός αύξησης 4,7% του ΑΕΠ με ταυτόχρονη απελευθέρωση της αγοράς συναλλάγματος χωρίς κρίση στο ισοζύγιο πληρωμών και ταυτόχρονη επιτάχυνση του πληθωρισμού. Το πρόγραμμα της Ν.Δ. εφαρμοζόμενο ως έχει θα επιδείνωνε σημαντικά τη κατάσταση.

ΕΡ: Η κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών είναι όμως κάτι που θέλουν πολλοί Έλληνες. Η Ν.Δ. έχει ισχυριστεί επίσης ότι θα εντάξει τη δραχμή στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Αυτά δεν θα αποτελούν πρόοδο;

ΑΠ: Η Ν.Δ. προτείνει να καταργηθούν όλοι οι συναλλαγματικοί περιορισμοί για να επιδιωχθεί έτσι η ένταξη της δραχμής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Πρώτα απ'όλα δεν είναι ανάγκη να καταργηθούν οι συναλλαγματικοί περιορισμοί για να ενταχθεί η δραχμή στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Μπορεί το νόμισμα μιάς χώρας να είναι ενταγμένο στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και, εν τούτοις, η χώρα αυτή να διατηρεί συναλλαγματικούς περιορισμούς (Παράδειγμα η Ιρλανδία, η Ιταλία και, σε μεγάλο βαθμό η Γαλλία).

Με τα δεδομένα, όμως της ελληνικής οικονομίας, η τυχόν ένταξη της δραχμής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, (για την ακρί-

βεια : η δραχμή συμμετέχει στο Σύστημα αλλά όχι στο μηχανισμό των ισοτιμιών, τουλάχιστον για μία μεταβατική περίοδο που πρέπει να συνοδεύεται από συναλλαγματικούς περιορισμούς) θα ήταν καταστρεπτική. Ταυτόχρονη ένταξη στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών δεν έγινε από καμιά χώρα γιατί δημιουργεί κινδύνους όχι μονάχα για τη χώρα που θα το επιχειρήσει αλλά και για το ίδιο το Σύστημα. Η κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών γίνεται, και πρέπει να γίνεται, βαθμιαία και προσεκτικά. Άλλωστε, η συμμετοχή της δραχμής στο μηχανισμό των σταθερών ισοτιμιών δεν είναι δυνατή γιατί απλά, δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις. Ο πληθωρισμός σε σχέση με τους άλλους εταίρους είναι ακόμη υψηλός και αν υπήρχε συμμετοχή της δραχμής θα έπρεπε να υπάρχουν τουλάχιστον τρεις ή τέσσερις φορές το χρόνο αναπροσαρμογές του συστήματος. Από πλευράς του μηχανισμού αυτό αποκλείεται εξ ορισμού. Αλλά και από δική μας πλευρά το ερώτημα είναι τι είδους συναλλαγματική πολιτική θα ακολουθούσαμε για τη διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Είναι αυτονόητο ότι η συνεχής διολίσθηση για εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας και οι σταθερές ισοτιμίες του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος σαφώς συγχρόνως.

Μόνον όταν μειωθεί ο πληθωρισμός και βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών μας, θα είναι δυνατόν να γίνει λόγος για τη συμμετοχή μας στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Η ρεαλιστική προοπτική πρέπει να είναι κατά σειρά : μείωση του πληθωρισμού, μετά συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και βαθμιαία, μετά, κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών. Η θέση της Ν.Δ. δείχνει ότι αδιαφορεί για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, τις επιπτώσεις στις εξαγωγές και τις συνέπειες για το ισοζύγιο πληρωμών. Είναι άλλο ένα, δείγμα της έλλειψης επεξεργασμένης οικονομικής πολιτικής και της ανυπαρξίας ενός ρεαλιστικού οικονομικού προγράμματος που να λαμβάνει υπόψη του όλες τις υφιστάμενες παραμέτρους της οικονομικής πραγματικότητας.

,/..

ΕΡ: Τότε δηλαδή παραμένει ως κύρια οικονομική θέση της Ν.Δ. η ιδιωτικοποίηση. Και σ' αυτό το σημείο θα παρατηρήσω ότι πολλοί πιστεύουν, ότι αν δημόσιες επιχειρήσεις ιδιωτικοποιηθούν θα λειτουργήσουν καλύτερα. Υπάρχει έστω σ' αυτό το σημείο κάτι που θα πρέπει να προσέξουμε;

ΑΠ: Σε όλο το κείμενο της Ν.Δ. κυριαρχεί μία τεχνητή αντιπαράθεση την οποία η Ν.Δ. ανάγει στην κυρίαρχη σύγκρουση της κοινωνίας μας, η αντιπαράθεση ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Ισχυρίζεται δε το κείμενο ότι το ΠΑΣΟΚ επιδιώκει την ελαχιστοποίηση του ιδιωτικού τομέα, ενώ η Ν.Δ. αντίθέτως, επιδιώκει την αποκρατικοποίηση και τον περιορισμό του δημόσιου τομέα. Η αντιπαράθεση αυτή ούτε ανταποκρίνεται στην σημερινή πραγματικότητα ούτε έχει οποιαδήποτε ιστορική θεμελίωση. Ο ρόλος του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και η λειτουργία της αγοράς διαφέρουν από εποχή σε εποχή και εξαρτώνται από το επίπεδο ανάπτυξης και από την οργάνωση των παραγωγικών δυνάμεων, και από τη θέση μιάς οικονομίας στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Μπορεί σε μία συγκεκριμένη εποχή να είναι αναγκαίοι οι παρεμβατικοί θεσμοί και εκ των υστέρων να αποδειχθεί ότι έχουν ξεπεραστεί και θα πρέπει να περιορισθούν ή να καταργηθούν. Όπως και σε μία άλλη συγκεκριμένη εποχή μπορεί να χρειάζονται μορφές οργάνωσης οι οποίες να βασίζονται στην ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία. Το πρόβλημα είναι στη δεδομένη ελληνική πραγματικότητα ποιό ρόλο πρέπει να δώσουμε στο δημόσιο τομέα και στον κοινωνικό τομέα για να προωθήσουμε την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και την κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτό είναι το ζήτημα και όχι η δογματική αντιπαράθεση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Αλλά η χρήση δογματικών αντιπαράθεσεων αυτού του είδους οδηγεί σε αδιέξοδα το ίδιο το κείμενο της Ν.Δ., λίγο πιο κάτω, και συγκεκριμένα στην σελίδα 9 αναγκάζεται να αυτοδιαψευθεί. Γράφει το κείμενο: "Με εξαίρεση τις υπηρεσίες υποδομής και κοινής ωφέλειας και την πολεμική βιομηχανία το Κράτος..... δεν επιδιώκει να ανταγωνισθεί την ιδιωτική πρωτοβουλία αλλά να την συμπληρώνει όπου αυτή δεν μπορεί ή δεν εκδηλώνει ενδιαφέρον λόγω ύψους απαιτούμενων κεφαλαίων είτε λόγω μεγάλου επιχειρημα-

τικού κινδύνου". Αλλά ακριβώς αυτή είναι η θέση, που υποστηρίζουμε και μείς, ότι δηλαδή η παρέμβαση του Κράτους εξαρτάται από τις ανάγκες κάθε εποχής και από την φύση του συγκεκριμένου οικονομικού στόχου που επιδιώκεται. Είναι φανερό, όμως, ότι η θέση αυτή της σελίδας 8 του κειμένου της Ν.Δ. είναι σαφέστατα αντιφατική με την δογματική αντιπαράθεση κρατικού και ιδιωτικού τομέα που διαπερνάει ολόκληρο το κείμενο. Εμείς έχουμε πεί από παλιά, ότι το κύριο πρόβλημα ως προς το δημόσιο τομέα είναι σήμερα το πιο αποτελεσματικό Κράτος και όχι περισσότερο Κράτος. Το πιο αποτελεσματικό Κράτος πρέπει να αποτελεί μέλημα της κάθε κυβέρνησης, ώστε να προωθηθεί αποτελεσματικά η αναπτυξιακή διαδικασία.

ΕΡ: Για τα μονοπώλια και τα ολιγοπώλια υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις;

ΑΠ: Η Ν.Δ. κάνει αναφορά στην καταπολέμηση των μονοπωλίων-ολιγοπωλίων, αλλά, όπως και σε πολλά σημεία, μένει σ' αυτό το γενικό επίπεδο και δεν διευκρινίζει, πως εννοεί αυτήν την "καταπολέμηση των ολιγοπωλίων και μονοπωλίων". Υπάρχει σήμερα συγκεκριμένη νομοθεσία και η Ν.Δ. θα έπρεπε να αναφέρει σε ποιά κατεύθυνση θα έπρεπε να αλλάξει αυτή η νομοθεσία. Η νομοθεσία χρειάζεται αλλαγή για να μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά, πράγμα που δεν συμβαίνει σήμερα.

ΕΡ: Ποιό θα μπορούσε να είναι το γενικό συμπέρασμα από την ανάλυσή σας;

ΑΠ: Από το πρόγραμμα και την πολιτική του ΠΑΣΟΚ το κείμενο της Ν.Δ. διαφέρει ριζικά, γιατί φυσικά δεν προβλέπει καμιά έστω και πολύ περιορισμένη, παρέμβαση στους θεσμούς και στις διαδικασίες που αφορούν στις παραγωγικές σχέσεις. Είναι αξιοπρόσεκτο, π.χ. ότι δεν υπάρχει καμιά πολύτως αναφορά στους συνεταιρισμούς. Οι συνεταιρισμοί και η συλλογική προσπάθεια

είναι ζητήματα ανύπαρκτη για τους συντάκτες του κειμένου της Ν.Δ. Δεν υπάρχει επίσης καμιά αναφορά στους αστικούς συνεταιρισμούς, παρά μόνο στις κοινοπραξίες. Θεσμοί όπως οι προγραμματικές συμφωνίες και αναπτυξιακές συμβάσεις αγνοούνται και η έλλειψη οποιασδήποτε αναφοράς στην κοινωνικοποίηση, έστω και αρνητικά, αποδεικνύει τουλάχιστον ατολμία.

Το κείμενο της Ν.Δ. είναι ένα κείμενο άρνησης και αδιαφορίας για σύγχρονες μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Οι θέσεις της είναι απόρροια της βασικής της θέσης ότι με τη λειτουργία της αγοράς επιτυγχάνεται αυτόματα και η κοινωνική δικαιοσύνη και η ανάπτυξη. Η ιστορία όμως της χώρας μας, η ιστορία των οικονομιών σ'όλο το κόσμο, διαψεύδουν την πεποίθηση ότι η προσφυγή σε τέτοιους "αυτοματισμούς" μπορεί να λύσει τα μεγάλα προβλήματα μιάς ανάπτυξης που πρέπει να συμβαδίζει με την κοινωνική δικαιοσύνη.

ΕΡ: Εσείς κ. Σημίτη είσαστε ο υπεύθυνος της εκπόνησης και της εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος. Πως κρίνετε την επιτυχία του;

ΑΠ: Δεν θα σταθώ σε αριθμούς γιατί η τεχνική ανάλυση πιστεύω κουράζει. Θα επισημάνω κάτι γενικότερα. Τα αποτελέσματα του σταθεροποιητικού προγράμματος πρέπει να κριθούν ως ικανοποιητικά. Η πρόοδος που έγινε ήταν σημαντική. Στο τέλος του 1987 είχε πιά αποκατασταθεί και ενισχυθεί στο εσωτερικό και στο εξωτερικό το κλίμα εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία. Η εξέλιξη αυτή έχει σημασία. Συνέτεινε τόσο στη συνέχιση της μείωσης του πληθωρισμού και στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών όσο κυρίως στην ανάκαμψη των παραγωγικών επενδύσεων που αποτελεί βασική προϋπόθεση για να επανέλθει η οικονομία σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Πρόοδος σημειώθηκε και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η οικονομία μας μετά το τέλος της διετίας μπορούσε να αντιμετωπίσει καλύτερα τις πιέσεις του ανταγωνισμού στα πλαίσια της ευρωπαϊκής αγοράς. Χάρη στο σταθεροποιητικό πρόγραμμα μπόρεσαν να αυξηθούν οι μέσες πραγματικές διαθέσιμες αποδοχές και να σημειωθεί σημαντική αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος το 1988.

ΕΡ: Ποιά είναι σήμερα η κατάσταση;

ΑΠ: Τα προβλήματα και οι περιορισμοί που αντιμετωπίζει η οικονομία δεν εξαλείφθηκαν παρ'όλη την πρόοδο που σημειώθηκε. Η κατάσταση δεν δικαιολογεί εφησυχασμό. Ο ρυθμός πληθωρισμού στη χώρα μας είναι ακόμα τετραπλάσιος από τον αντίστοιχο μέσο ρυθμό στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το εξωτερικό χρέος υπερβαίνει τα 20 δισ. δολάρια ή το 38% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και αποτελεί μία συνεχή απειλή για το ισοζύγιο πληρωμών.

ΕΡ: Τα ελλείμματα;

ΑΠ: Τα ελλείμματα αποτελούν πράγματι πρόβλημα. Η διεύρυνση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα όπως παρατηρήθηκε ιδίως

μετά το τέλος της διετίας 1986-87 δεν συμβιβάζεται με την παραπέρα αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τη συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε επίπεδα που η χρηματοδότησή του δεν θα δημιουργούσε πρόβλημα. Επιπρόσθετα, οι διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες του δημόσιου τομέα ασκούν πίεση στις πιστωτικές αγορές, διατηρούν υψηλά τα επίπεδα των επιτοκίων και οδηγούν σε σημαντική αύξηση του δημοσίου χρέους. Τα ελλείμματα είναι ανασχετικά στην προσπάθεια σταθεροποίησης. Μπορούν να τη ματαιώσουν.

ΕΡ: Θα χρειασθεί ένα νέο σταθεροποιητικό πρόγραμμα;

ΑΠ: Όχι βέβαια. Χρειάζεται ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα μείωσης των ελλειμμάτων στη διάρκεια της τετραετίας, ελέγχου των δαπανών και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής.

ΕΡ: Εσείς είσθε αισιόδοξος για το μέλλον;

ΑΠ: Πιστεύω, ότι μία κυβέρνηση απερίσπαστη από σκανδαλογολίες και αποφασισμένη να εφαρμόσει με συνέπεια και συνέχεια μία οικονομική πολιτική αντιμετώπισης των ανισορροπιών μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την κατάσταση. Η κυβέρνηση αυτή και η πολιτική αυτή εξαρτάται από μας. Είμαι γι' αυτό αισιόδοξος.

ΕΡ: Από πολιτική άποψη, μιά που η εφημερίδα μας ενδιαφέρεται και για πολιτικές προεκτάσεις, τι νομίζεται ότι είναι το δίδαγμα της προγράμματος;

ΑΠ: Δύο πιστεύω είναι τα διδάγματα : Το πρώτο αποτελεί επιβεβαίωση μιάς γνωστής διαπίστωσης. Στις οικονομικές εξελίξεις παίζει σημαντικό είτε θετικό είτε αρνητικό ρόλο ο ψυχολογικός παράγοντας. Το κλίμα της αγοράς και η στάση του πληθυσμού μπορούν να βοηθήσουν ή να ακυρώσουν την εφαρμογή μιάς πολιτικής. Το κλίμα χρειάζεται καιρό να διαμορφωθεί και όταν διαμορφωθεί απαιτείται επίσης χρόνος για να αλλάξει. Μιά πολιτική, όσο πειστική και αν είναι, πρέπει πρώτα να δείξει τα αποτελέσματά της για να κερδίσει αποδοχή και συμπαράσταση.

Το δεύτερο δίδαγμα συναρτάται με την παραπάνω διαπίστωση. Οι πολιτικές που θέλουν να επηρεάσουν ουσιαστικά την οικονομική και πολιτική εξέλιξη δεν έχουν άμεσα αποτελέσματα. Απαιτούν χρόνο. Προϋποθέτουν σειρά από χρονικά συνεχόμενα και αλληλοσυνδεδεμένα μέτρα, τακτικές, κινήσεις, διάλογο με τους ενδιαφερόμενους και συστηματική διαφώτιση. Η αλλαγή που επαγγέλεται η πολιτική γίνεται γι' αυτό αντιληπτή μετά από αρκετό καιρό. Ο μακροχρόνιος αυτός ορίζοντας δεν συμβιβάζεται με την αμεσότητα των πολιτικών αναμετρήσεων και με αλλεπάλληλες εκλογικές αντιπαραθέσεις. Οι εκλογές έρχονται συνήθως πιο γρήγορα από τα αποτελέσματα της πολιτικής. Έρχονται χωρίς να μπορούν να προβληθούν χειροπιαστά επιχειρήματα για την ορθότητά του δρόμου που ακολουθείται. Ο κίνδυνος να εγκαταλειφθεί η πολιτική, προτού ολοκληρωθεί, λόγω του πιθανού κόστους είναι μεγάλος.

ΕΡ: Ιδεολογικό δίδαγμα δεν υπάρχει;

ΑΠ: Βέβαια υπάρχει. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα επέδρασε γι' αυτό όχι μόνο στις οικονομικές αλλά και στις ιδεολογικές και πολιτικές εξελίξεις. Οδήγησε σε μία αναγκαστική προσαρμογή. Ο προοδευτικός χώρος παρέβλεπε μέχρι τότε μερικές αλήθειες. Παρέβλεπε, ότι κύριος περιοριστικός παράγοντας της ανάπτυξης είναι στη χώρα μας η αδυναμία του ισοζυγίου των εξωτερικών συναλλαγών, ότι ο εξωτερικός δανεισμός συνδέεται με προϋποθέσεις και δημιουργεί δεσμεύσεις, ότι μιά μικτή οικονομία έχει τις νομοτέλειές της και επιβάλλει λύσεις σύμφωνες με τις νομοτέλειες αυτές σε μιά σειρά από θέματα όπως η πολιτική τιμών ή η φορολογία. Σήμερα υπάρχει συνείδηση, ότι οι πολιτικοί και οικονομικοί χειρισμοί πρέπει να είναι σύμφωνοι με το δοσμένο γενικότερο πλαίσιο γιατί αλλιώς οδηγούν σε αδιέξοδα, ότι στην Ελλάδα η πολιτική πρέπει να συμβιβάζεται με τις νομοτέλειες της μιτικής οικονομίας.